

ארנה מר על יחסי יהודים-ערבים ■ דוד בננשתי על פולקלור ספרדי ■ מיכאל וייד על דרום-אפריקה

השחורים

הפיצוץ ברחוב אהלן

מאת: דניאלה כרמי; כתר

במחקר שפורסם לאחרונה בספר 'פנים מכוערות במראה' קובע פרופסור אדיר כהן כי מתוך 520 סיפורי ילדים שמתארים יחסים בן יהודים לערבים 'רק ב-40 ספרים מצאנו ניסיון לתיאור שקול, ריאליסטי, מתפתח, החורג מתיאור נוסטלגי. בספרים לא מעטים נמצאה התייחסות אוהדת, אך כולה בסימנו של ה'אנילו' הבורי, ולא בסימנו של ה'אניאתה' המדגיש את הפגישה האמיתית.

'הפיצוץ ברחוב אהלן' הוא תשובה מוצלחת למימצאים החמורים של כהן: בהחלט אפשר למקם אותו במשבצת הצרה כליכך של תיאור יחסי אניאתה בין יהודים לערבים. הספר נכתב כמעין יומן של נערה צעירה, נטשה, בת לאב ערבי ואם יהודיה. משפחתה היא מה שנהוג לכנות 'משפחה מסודרת' – ההורים הם אקדמאים עובדים, נטשה עצמה לומדת בבית-ספר עברי והיחסים עם המשפחות השכנות תקינים – לכאורה משפחה ככל המשפחות. כל זאת עד לרגע שבו מתרחש

ומתחשלת. היא לומדת להכיר את המציאות שנעלמה מעיניה עד כה: בית-המעצר; המוני המשפחות המתענות בחצר הבית הזה ומייחלות לפגוש את יקיריהן; הסור לידריות הטיבעית שנרקמת בין אלו שנקלעו למצוקה רק משום שהם ערבים. על גופה ובתוך נשמתה לומדת הנערה הצעירה את הפרק הלא-ידוע הזה של המציאות הישראלית היומיומית.

קשה לומר שסיפור העלילה של 'הפיצוץ ברחוב אהלן' מרתק. הוא מינורי ועצור מדי. הספר סובל מרצונה (הטוב) של המחברת לטפל בבעיות רבות מאוד ולד-חוס אותן לתוך הדמויות המעטות והיריעה הקצרה. לפעמים היתה לי תחושה שהדמויות מאופקות, הגיוניות ושקולות – לא מרגיזות ומגרות כפי שהינן בחיים עצמם. ואולם יכולתה של דניאלה כרמי להעביר את המתרחש בנפשה של הילדה המתבגרת עושה ספר זה לספר חובה מהנה – ולא רק לבני-הנעורים.

ארנה מר

מעשיות

סיפורי ספרד

מאת: יצחק מוסקונה; מעריב

מהסיפורות העממית הספרדית נתפרסמו עד עתה אוספים ומחקרים על הרומנסות והשירים. לדיברי הפרופ' דב נוי, מומחה לסיפורות העממית, טרם נדלה כל העושר של הסיפורים העממיים הנפוצים בפזורה הספרדית. לכן פירסום הלקט של סיפורים (68) שקיבץ יצחק מוסקונה בסיפור 'סיפורי ספרד' תורם תרומה חשובה להפצת יצירה עממית זו.

מוסקונה הוא אחד ממנהיגיה של הפזורה הספרדית בבלגריה, מחוקריה המובהקים של מורשת יהדות ספרד, בייחוד בארצות הבלקן, ומחוקריו הגדולים של הפולקלור הספרדי. מחקריו מתפרסמים מיום למאותיהם באכסניות הסיפוריות שבארץ מולדתו. שמו נתפרסם בארצנו בזכות סיפורו המונומנטלי 'פניני ספרד' – לקט של פיתגמים ואמרות ספרדיים. הפעם זיכה אותנו באסופה של אנקדוטות, סיפורי-עם ופירקיהווי. מטרת פירסום הלקט לפי דברי המחבר: 'להביא בפני הקורא חומר מגוון על התרבות, המנהגים, הפולקלור, איכות החיים והמצב הכלכלי של יהודי הבלקן וכו'.' סמוך לתרגום העברי צורף גם המקור ההספניולי, תופעה מן היחידות במינה בסיפורות העברית, ולדיברי מוסקונה נועד הדבר 'להדגים את עושר ניביה וביטוייה של השפה היהודית-ספרדית ואת כושרה לבטא רגשות ומחשבות ולשקף את צורת הדיבור של טיפוסים שונים ובני מעמדות שונים'.

יש לשבח את מתרגמי הסיפורים לעב-רית, רבקה ויואל שלם פרץ, שהצליחו

יחסי אניאתה בין יהודים לערבים

ברחוב אהלן פיצוץ שמוציא את המרצע מן השק; אביה של נטשה הוא ערבי, וכיוון שכך – נעצר. משום שהוא ערבי הוא חשוד, וחשוד ערבי הלא הוא אשם, ולאשם פוסקים דין – ואכן הדין נחרץ. הסביבה הופכת לעויינת: שכנים, ידידים, מורים וילדים כולם מחפשים במשפחה המעורבת דופי כלשהו כדי להצדיק את הדעות-הקדומות שלהם – הסמויות והסמויות פחות.

נטשה נאלצת להתמודד עם הבעיות הקשות שהחברה הישראלית בעלת הנטיות הגועניות מעמיסה עליה. מאחר שהספר הוא חינוכי ואופטימי, נטשה אינה קורסת תחת המעמסה אלא הולכת